

ХАҢЬАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Саха сирин журналистикатын 50 сыла

Бу ый 16 күнүтэр Дьокуускай куоракка Саха сирин журналистарын союһа тэриллэнитэ 50 сыла кэннэ программанын бэллэтээнэ.

Республика бaры улустарыттан хаһыат, телевидение, радио журналистикатын ветераннары мустан, эдэр көлүөнө биэр идэлэхтөрүн кытта көрсөн, бөрт ийирэх тэрээнин ыстылыына. Журналистика "аксакаллары" үтөө тылынны авастыгы ахтыһан, иннини үлээр өссө айыныылаах ситиһиһилэри бэрдан эдэрдөрөгө көс тыллара эгитилэр. Бу көрсүһүүнү биэргэ журналистика историейтын быыстаткага арыллан үлэлэктэ. Мана таһынан, Горнай хаһыатын редактора В.И. Алексеев салалталаах хаартыска музейын дьүүс экспозицията кэлэн турбута элбэх киһи сэжэринини кытта.

Күннүсүн аңарыгар-өр сылларга Саха эирин журналистикатын салайан кэлбит ветеран журналист, чуратчылар күтүөнүт Иван Васильевич Борисов 70 сааһык балыктыр үөрүүдөөх дыһала буолла. Манна киини эрдэлэти Россия Журналистарын союһун председатели Василий Леонидович Богданов калан кыттыһы ылла. Улуулар редактордара, ветеран журналистар уонна киин пресса салалталара эмиз уруксу салайааччыларыгар истит иһирэх тытлары эттиһэр, бэлэхтэрин туттардылар. Россия журналистарын салайа оһорор ытык - мааны аалдыһыт В.Л.Богданов үбүлүүйдөөх ветеранлыгыгар туһаайан эттиһитэр, саха журналистарын союһа Дальний Востокка биһир биллэр-көстөр үлээтэрин ыйда. Манньык турууланан салгы улаһиригэ ыгырда, кэккэни эдэр эрчимнээх күлүөнүнэн халыгтанан иһэргэ ыгырда. Россия үрдүнэн журналистика балаһаманьата билигин улахан ытыктабылы ылан ээрин туһаайан эттэ уонна ааспыт күлүөнэ журналистар бу маньаха улахан кылааттаахтарын ыйда. Онук дьөгтөн биһирдхтэр Иван Васильевич Борисов буоларын тоһоҕолоон балытэста.

Камбег ыалдьыттартан Саха Республикатын бачымакка уонна телевидениелар, радиолар бичирхэ департаменын салайааччыта Филипп

Петрович Пестряков тэд этгиптгэр Саха сири-
гэр бичээт сайдылгытар үлэлзэн кэлбит журна-
листар сөөктэрин таһаарындаах үлэтин айда.
Ветеран журналистка И.В.Борисовка кытаанах
дорубуяны баҕарда, департамент аҕарда суру-
гун кытта бөлүгүн туттарда.

Бу күн нэгдэлтгэр СГУ культурнай комис-
тэр үерүүлэх үбүлүйүнэй бичэр тэрэһинэ
буулма, бастатан туран, ээрдэ талы Россия
Журналистарын союһун председателэ В.Л. Бог-
данов этта. Салгы биһиги бастакы Президент-
мэт МЕНИКолаев тыл эттэ. Кини бастатан ту-
ран журналистика дьон олоһун тулсарына
туһуланан үлэлзэхтээбэр тохтоото. Россия
ыһтыллар бары үгүс сағалааһынары өйөөн,
дойдубутун тупсара турарга үлэлээг дизи-
ныгарда. Хотугу кыраай үгүс аатын, кини
үлэлит дьонун сырдык мессүүннэрин киз-
арыгага таһаарар туһуан эппитэ үлүс биһир-
бети ылла. Журналистары ээрдэлээн эппит
тылларыгар сызас санаа илгитэриттэн мусту-
бут ветераннар, биһир идэлзэхтэрибт санаабы
олус табыллан Аар Дархан киһибитин уруйдаа-
тыбыт, ытыс тыаһынан махтанныбыт. Салгы
Саха сирин Правительстватын ааһыттан Ю.С.
Куприянов, Ил Түмэнтэн А.Н. Жирков
ээрдэлээтилэр. Министерстволар уонна улахан
тэрилтэлэр ааттарыттан ээстэ элбэх үгүс тыл-
лар этилиинилэр, инникитин өссө сомоллоһон
дойдубут туһугар үлэлтиргэ ыһырдылар. Саха
сирин журналистарын союһун председатели-
нэн талыллан таһаарыһаахтык, үгүөрүттэ-
эхтик үлэлээн эрэр салайааччыбыт Галина
Алексеевна Бочкарева кэлбит ылдыыттарга
махтанан тыл эттэ, биһир идэлзэхтэрин ээрдэ-
лэхтэ, наһарадалары туттартаата. Салгы кр-
изис жэмнигэр дьон - норуот туһугар журналис-
тары өссө кууруулаахтык үлэлтиргэ ыһырда.

Үерүүлэх бичгүрч журналистар бэйэлэрэ ылаан-туойан нэргэшилгэрэ эмнэ үчүгэй ба- чыым буолан, ветеран биир идэллэхтэрийтин чинэстэлибит.

“CO” кофр.

М.М. Лихтенявичюс О.Н. Емельянов

Тымныы полһугулар – журналистар десаннара

Саха сирин журналистиката төрүттээмингэ 50 сылыгар аналлаах дьаһаллар чөрчүлөрүнөн журналистар десантара Дьокуускай куораттаа Өймөкөөнүгө кулунтутар ый 18 күнүгэр турунна. Бу десант бастанкы этэрээтэ Нерюнгри куораттан сааһыан Дьокуускайга кэлэн киин куорат састыбаан кытта холбоһон 22 киһилээх, түөрт маасскыланан айшынньыр бөдөҥ хаһаандааҕа кубулуйбута.

Дээ, ол курдук, кудун түгэр 18 күнүгэр Дыкуускай куорат Килин болуоссатыгтан Россия Журналистарын союһун председателэ В.Л.Божданов, Саха Республикатын Правительствотын салалтатыгтан, Баччет департаментын салайааччыта уонна биһир идэлээхтэрэ-журналистар алтыс тылэтин, сарсыарда арыс чааска атаарбыттара. Бастатан туран, Аллараа Востэххэ Манга-Халмаас улууһун дьаһалатын кытта көрүһүү буолбута. Онтон эбээт сарыа Чурапчы сэдээлэлэтигэр кэлбэттэрэ.

Күндү ыалдыгытары бастың аспах "Симвар" остолобуойбутугар эбиэтэтэн, кивн нэһиэкипит биар өйдөбүннүк ытык сиритэр тиздэн улуус историйтын кылта билиһинэрдибит. Көһөрүллүү мемориалыгар сырытыннардыбыт. Манан үкүрдэр нуучча джоно буоланнар билиги улууспут историйтын сэмэрдилэр. Ол курдук, Алдантан, Нерюнги-тан, "Якутия" хаһыат редакциятытан, Эстэвияттан сылдар дьомоут бэрт элбэи интэриэһиргэн ыйыталастылар, хаартыскага түһэрэн илдьэ бардылар. Танара дьэтэни, сага таас музейыбын таһытан көрөн туоһулаатылар, билиэмэ кылтыс буолан сыһыан көрбөтөхтөрүттэн хо-мөһө бөһүмүгүдүлар.

Салгыы улусу дьаалтатын аактабай саалатыгар улусу дьаалтатын уонна сүүрү управлениеларын, отделларын салайааччыларын кытта көрсөн ирэ-хоро кэпсэттилэр. Манна улусуспут социальнай – экономическай бөлүөнүннатын улусу баһылытын бастагы солбуйаачы МИ Лоскин бөлүһүннэрда. Үөрэх, культура, доруубуйа харыстабыла, тутууну ыттыгын, тыа хаһаайыстыбата, социальнай көмүскөл, төгөт уонна дьиз көргөн салааларын салайар дьоммут үлэтигин – хамнастарын бөлүһүннэрдиһэр.

"Якутия" медиа – холдинг генеральной директора О.Н.Емельянов, "Якутия" хаһыат ААО генеральной директора – редактора В.Н.Федоров, Республика Журналистарын союһун секретара Н.Н.Никитин, Алдан, Нерюнгри, Өймөкөөн редактордара, "Кыан куорат", "Она+", "Эдэр саас", "Эгэсизли", "Таатта" хаһыаттар журналистара алборт ыйыттан туһуластылар, кэспэтигэ сылаас сыһаммалытар махтанньылар. Олус илгэрлэһиэ кэлээтин Эһэниэ жураһаһа Яанус Иирсэдэ иһигиллэрэ. Сайан оттуурбутун, кыһын муус муустуурбутун истэн соһуйар. Хоту көһөрүдүтүтэ Прибалтикаҥтан литовецтар бидиги дьоммугун кытта сылдьыбыттарын истэн олус илгэрлэһиэ. "Якутия" хаһыат редактора Владимир Николаевич Федоров бэйэҥэ Кабыһыа торообут-үөскөбүт киһи буоларынан Таас Тумус алдьархаһын билэр эбит. Кыра сырыгҥарына бэрт кистээн машина чуралчылар сыһаллар дигэн кизэг кыһа-ыйаһыны көрдөрөөлөр эбит. Дьэ, ити курдук биһирдэһилээн кэспэтин – илсэтин дьоммугун атаардыбыт.

Салдыг бу автодесант Таатгайн, Томпсон аймгаан Ёймөөгөөгө - Тымны полковнар тэбнэхтэх. Табылларнаа Лавынар кулутар сыдыр бэлээнэхтар. Бу сырыларын барытын сыдытан улахан мэтэрийвал оноруухтаахтар, ону тэнэ журналистна саха сиритэр тэрэллэбигэ 50 сылытар анналаах сыдытын, бидиннээрэ үлэтин ыгынах-таах.

Кыгас да буоллар улуус историятын уонна билигини олохун-
данын кытта билиһин барытара, инновациян улуус аата үрдүктүгү
ааттарыгар кымо буолуо дии ээсэбиг.

АЗАХАРОВ

Спорт сонуна

ОСТУОЛ ТЕННИСЫГЭР РЕСПУБЛИКА ЧЕМПИОНАТА

Күлүн тутар 21 күнүгэр интернат-оскуола томторутар бипрдылээн уонна хамаанданан бастыыр иһин оскуол тeниһиһгэр республиканскай чемпионат торжественнай аһылдыгыта буолла. Сүүнэ улахан манежка республика араас муһуһтарыттан спортсменнар, көрөөччүлөр тоһуруһа муһуһнуулар. Күрэхтэһиһ сүүрүн биһирэбилэһэн тeниһиһэһэн үлүһүйэһн дьарыктанар инбэлиит дьон кыттыһыллара буолла.

Күрөктөйүнө СР физкультурада уюна спорто
осударственный комитеттин байыгы дыйлаах
каландаарнай тыырыытынан Чурапчы
улуухутар ыттылара былааннамыта. Бу
цабал чороттон күрөктөйүнө физический
культура уюна спорт отдела (специалист МС.Ис-
матов), ЧГИФКСИ (ректор И.И. Готовцев),
ЧРОССИО (директор Н.Н. Гуляев), улуустааы
культура управлениета, кыргызжыа социалнай
коммуналдох булуутун управлениета (началь-
ник П.Д.Люсеева), улуустааы кебайлыттар Бүтүн
Россиялар обществолара (салайатчы А.Н.По-
пова) теризеылар.

Аһышшы үрүүлүк маалыгар быһыл үбүлүүнүҥ дааталаах спорт ветераннарыҥ РФ уонна СР үөрэҕиритин туйгуна С.Н.Баширинаһы, РФ физическэй културага уонна спорт туйгуна, СР үөрэҕиритин туйгуна Л.П.Федорова чыстатытар. Кинилэри кытта бииргэ олтуһуһа, дьарыстасуһа, биһирсигит үтүө довтолоро, спорт ветераннара А.М.Дордуров, К.А.Окунеһа, Л.Д.Варашкова, Г.С.Лятовцов мааны биилэһэ буолулар.

диалогтанын бааһыгта С.И.Яковлев, физкультура уонна спорт государственнай комитетын председатели М.Д.Гуллен, остоол тенниһин республикатааҕы федерациятын председатели, Ил Түмэн Государственной Муһаарын депутата А.И.Понсева эйрдалээтилэр. Ону тэҥэ нэлэйдик баһыйыктара, тархылга салаһааччыллара, үбүлээрдир иигил-лөөччөлөрө самэй болуктарын, кыттааччыларга ситиһилин батырдылар.

Күөн көрсө барыта 16 хамзанда калла. Күрөхтөни хаамыштын, түмүгүн калер нүмөргө сийили аагарын.

Айгалина АДАМОВА.

ДАЛБАР ХОТУН – 2009

Бил-онох кыһаты,
Ор-отас бидиэзэ,
Бил-дьах үйэтиэ,
Бил-олук төрдө.

Бала арата-багыттың
Дың Тойон өңүрөтө,
Бала кайтат-Хотун
Дың Далайар Хотура.

(Галица Иванова-Айтъева)

ах) "Алаас Хотуна", туйгун общественной үлэһит Л.Н.Егорова (Чурапчы) "Айыы Хотун", дыһалайыы кэчэһыһа дарааһан барыһарын бэйэһэст В.Н.Баранкова "Сайдам Хотун", саамай чарыһаһа айар куртууһах, нурут маастара Е.А.Кузьмина (Хайахсыт) "Таллан Хо-

СС Төбөхдөн кэргэн-бээн республикатаагы конкурсука.

тун", саамай минималгас астаах хаһаайка М.И.Заболова (Мындаарайы) "Сандалы Хотун", саамай муударай, мин дьыр дьахтар А.Д.Смирникова (Төлөй) "Ытык Мааны Хотун" номинациялары ылбыгтара. Оттон "Удуйба" үбүл аан пигээнчигэ, методичка, куруһуок салайааччыга С.С.Тобохова Далбар Хотун үрдүк аатын ылан кыайыы даарынан буолбута. Киин салгы республикатаары конкурска киирсэр чычэстэ тиксигитэ. Республикатаары конкурс туһунан улуустутутар дьыа кэргэн, оро аймах дьыа аларыгар отдел начальнига Мария Тимофеевна Ноговошана кэпсэтир:

"1994 сýллаахха Сахв сиригэр аан бастаан "Далбар Хотун" дýн дýахталларга аанаммыг сурунаал гөрүттэм-мизэ Бүдүүл сурунаал 15 сýллаах үбүлүгэйэ. Бү бэлнэ

даатары анын Дын нэртэн уонна сир-аймах дьахталыгар
СР Президентин Комитета, СР бичкеэка уонна телевиде-
ниенан, радионан биригэ дьахталарын Департамена
Өксөкүлүх Өлүсөй аатынан республикатаары культу-
ра уонна духуобунас Киниз, Бүтүн Россиятаары "Бир
ныһыан Россия" политическай партия Саха сиринээри
салаата уонна "Далбар Хотун" дьахталарга аналлаах
республикатаары общественный-политическай суруна-
ал күдүн тутар санаттар Дьоккускай куоракка Далбар
Хотун дьахтар аат иһин республика дьахталларыгар кон-
курс ээһит. Республиката бастакы манньа саха дьах-
талларыттан бастагыгар быһаарар конкурс 2007 сыл-
лаахка Аап дьахтар дьахталларын күнүн сарыа ыһтыл-
дыбын Олунньунун улуустан Одьулун нэһилиэгиттэн
Мария Гаврильевна Колесова "Алаас Хотуна" аатыла-
ры ситкиһит.

[illegible]

Конкурс бастагч түүхмэлчир барьта уон сэтгэ 35-тэн 55-тар диири саастаах дыахталлар республика араас улуустарыттан уонна куораттарыттан кыттыныылар. Олгон 8 түдүү талыллан иккэс түүхмэххэ киирэр. Эхсүкүлүк Ойуунсуй аатынан культура уонна духуобунас Кииинин концертыыр саалатыгар тахсан мэрооччулар уонна дыууллүүр субэиинилэригэр байлаларын билиһиннэрдилэр, таалааннарын көрдөрдүүлэр, сахалыы уонна кэпээнэтиги мааныы тагастарып кэти долгулдууна хаамыытылар. Билиһиннэри улуустаагы конкурс кылыылыылар. Далбар Хотун аатын ылыыт 25 сыл устата оро интэниитигэр ситиһиилээхтик үдэллир Чурапчы нэһилиэгин "Улыбыс" уһууһаанын илэстээччигэ, методига, куруһуук салааһааччыта, үс оро таппаллаах илэстэ, кэргэниинин Семен Владимировичтыын биэргэ олорбуттара байыт 25 сылын туолар Светлана Степановна Тобохова ситиһиилээхтик кыттан "Алаас Хотуна" диин номмация хаһаайкатынан буолла уонна Дииэ кэргэн Коммюта спонсорлаабыт сыналлаах билиһиннэри наһарааллалланна.

Ошун Светлана Степановна бу дөһүннәх ситишләнәки әһдәләпәйт, инноватин даһан үләтигәр хамһиһлар әһәһ үрүк дабайыһлары бәһәрәһәйт!

Наталья ГАВРИЛЬЕВА

Кулун тутар 25 күнэ — Россияда культура үлэһиттэрин күнэ

ТӨРҮТ КУЛЬТУРАБЫТ САЙДАРЫН ТУҢУГАР

Культура – олохнут биир сүүрн өрүт. Төрүт үгэстит үүнэр-сайдар кэскилэ барыта культурага түмүлэр. “Культура – это то, что остается, когда все остальное забыто” дээн Э. Эррио суруйан турардаах. РФ Президиэнэ 2007 с. атырдах ыйын 28 күнүгүсүрү ыйаадынан кулун тутар 25 күнүгүр Культура үлэнигтэрин күнүнэн биллэрилдибит. Россияга бөлүрүлүн аан бастагытын бөлүгүтэммит. Онон бүгүнтү нүмүсүгү үлүсүпүт культурага управлениетын кытта билисүгүт.

төрөлснэгэ нэһилээнэ библиотек үлэттэ, дээн сынналанын тэригэр, история пааматынныг үйэттэр, харыстыыр, норуот ууран айымныгын, онгбуустары сайылларар сымал-сорук тура 2006 сытан бэйгэ сайайлалы көлөрөн улдуус администрацияггар сыннараллар.

Улусу тутар барьта 23 сыйлааг юуна баар. 1958 с. пройн үрдүнэн культурнай-сърдата тэрилтэлэргэ 68 киһи үлүһэбэ эбит буоллаарына, билигин 23 киһи күнүтэ улус культурнай сэрэр түбүтүрөр. Нэһилиэк сыйлаагын туһалаахтык кэдьүүтэхтик, интэриһинэн диэс ылар сыйлаах үтэлиир.

Ханьжэ баазар нэртүт тайл-
лан, историягын, культуран-
д тайллан. Ити барыг нэртүт
үйэлэртэ муһут бааһа-дуола буу-
лан хэвдэртэ түмүлүт. Истори-
суруллубутун, Чуратчыла ба-
такы аазар балаһан 1880 с. үлэлэ-
бил. Ол хэмтэн ыла аазар бала-
аанан салтанка үлэлэ-хамса-
алла. Билиһин Чуратчылаа ки-
инэмэст библиотекалар сити-
нэ 19 фильманан үлэлэр. Б.

Билэтин бейити улууспутутар
культура управлениета (началь-
ник Д.Д.Попов) алта хайыкхаан:
инициалан киил, киилсизмит би-
блиотечнай систим, ор музикаль-
най оскуолата, народнай коллек-
тив, музей, информатрионнай-ме-
дическай кыла Улалли олоор
31 №-дох Федеральнай со-
онгуа олооруа муниципальнай

айны кишинэбит фондатын хатан илэбт. Ол эрэг итгэлтэй нэрүллэр үп кыра. Хомойуох ийин, бэйлэт үппүт-харчылыт нэрүллэ илнэ. Бир улхан үлэбт-тенэн бары айгэни барьтын хабын туран ийинныкы оноро сыдыа-быт. Инникитин библиотека информатизированная, сана техно-

H37D

Улууспут биригээ туттар тарыхта А.А.Саввиин алынган история, этнография музейи булар 2008 с. музей сана таас дьыта түгүлүбүтэ.

Чурагчыга ырыа-тобук үнүү-битиг аргыстаах сэтгэ народнай коллектив (Чыаппаратаары, Диритгизэри народнай хордар, Чурагчытаары, Диритгизэри народнай театрдар, "Калүсүсээн (Мугудай), "Дынарзаксы" (Чурап-

чы) өрө народный үнүү ансамбл-
лара. "Ай" народный студия) улуу-
спут аатын ааттатар. Хордар "По-
жизне мужское братство" курэххэ
бастаа, нииле степеннох дууру-
аа аатын ылан киирмүр. "Ай" сту-
дия) нуруот маастардарын түсүн
үлүктүр, ахаас быысталкаларга
кыттар. Онгон театрдар,
үнүүлөр ситиһиолорун кии-
аархат аа хайыт сирэйинэр ба-
ттыт.

Информационнай-методический центр улусуудыг ыгыгшар политиканы наһаанжартар тархатар сыалдах үлэниир-хамсыыр Тогуу түһүмэхтэн туурар "Сайды" улустардыг целевой программаны өнөрүлүп аналлах көрдү. Кулун тутар ый 5 күнүттэн сагалаан Улуу Кыайы 65 сылыгар аналдах "Кыайыга салют!" Бүтүн Россиядагы фестиваль буолар туурар.

Кишинёвд нэг аймалзгалын ба-
айа-дуула барьта норуот духуу-
бунай: өвгүдэр-санаатгар илгэн
сытар. Духуубунай баайлаах киши-
куруутун бастаах күнэтэ сальда-
ар, олох ухарьлар тэвөөн илтта-
не туругун уларьшанкаа илдэ-
сальдар ураты үзүүтэх буолар
Ити туһунаа Духуубунас отделение
сэбиаджесай В.Д.Павловна куруу-
тун дэснэ-сэргэжэ хэпэлэр.

Бу курдук хас биеэрийн тушаангаа тэргэлтэ улуустуудтай, культурын сайынзара, төрүүт үтсөлсөн үйлдлээ, хэлэр хэлхээр үччэвчэа тирээрээ үрлүүк тааһааһаахал үлэллэр. Культур үлэллэртэрин анал бээрэаһааһаахал элэллэр-элэллэр эррэллэллэр. Тааһааһаахал үлэллэр элэллэр бээрэаһаахал

Аграфена КУЗЬМИНА
Харьковский. Куз

**Павел
Титович
ПИНИГИН**

Topicalization

450 23.03.2008 - 6

Автор сурултар элчилер санаа
редакция позициялар малдан оо
түбөлөр буулбатат. Сурулха
неллелер чалчылор
кыдымтадилор элчилернел
автор тус байга суур.